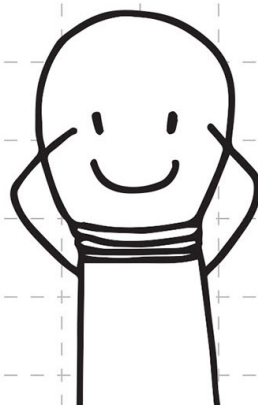

Od průkopníků vědy o selhání
Josef *Hynek*, Tomáš *Studeník*

UMĚNÍ NEÚSPĚCHU

Jak přežít úspěchy druhých
a být šťastný v nešťastné době

Umění neúspěchu

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.albatrosmedia.cz

Tomáš Studeník, Josef Hynek

Umění neúspěchu – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

UMIĚNÍ
NEÚSPĚCHU

Umění neúspěchu

Tomáš Studeník

Josef Hynek

MANAGEMENT PRESS

© Tomáš Studeník, 2023

© Josef Hynek, 2023

Illustrations © Kristýna Hynková, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-7261-600-8

ISBN e-knihy 978-80-7261-602-2 (1. zveřejnění, 2023) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7261-603-9 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7261-601-5 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

Obsah

Kapitola 1	
Úspěch	13
Kapitola 2	
Uznání	42
Kapitola 3	
Dokonalost	58
Kapitola 4	
Urputnost	72
Kapitola 5	
Co je to neúspěch a jak ho vnímáme?	84
Kapitola 6	
Jak častý je neúspěch	145
Kapitola 7	
Jak přežít úspěchy druhých	168
Kapitola 8	
Šťěstí	179
Desatero pro šťastný život	188
Místo doslovu	189

Autoři psali dílo společně, ich-forma však bystrého čtenáře přivede ke správnému postřehu, že kapitoly 1–4 načrtl Tomáš Studeník, zatímco kapitoly 5–8 Josef Hynek.

O neúspěchu z pera osobností191

Jan Bareš.	191
Zuzana Ceralová Petrofová	194
Marek Dobeš.....	196
Michaela Duffková	201
Bob Kartous.....	203
Dominik Landsman	206
Hana Machková.....	208
Václav Marhoul.....	211
Vít Přindiš	214
Beata Rajská.....	216
Tomáš Sedláček.....	219
Petr Stančík	222
Tomáš Šebek.....	224

Když se chcete ponořit hlouběji.....228

Prohra základ života

„Von se každý může zmejlit a musí se zmejlit, čím víc o něčem přemejšlí. Soudní lékaři jsou lidi a lidi mají svoje chyby. Jako jednou v Nuslích, právě u mostu přes Botič, přišel ke mně v noci jeden pán, když jsem se vracel od Banzetů, a praštil mě bejkovcem přes hlavu, a když jsem ležel na zemi, posvítil si na mne a povídá: ‚Tohle je mejlka, to není von.‘ A dopálil se tak na to, že se zmejlil, že mě přetáhnul ještě jednou přes záda. To už je tak v přirozenosti lidský, že se člověk mejlí až do své smrti.“

— Jaroslav Hašek,

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Švejk má pravdu. Až do své smrti se budeme mýlit, budeme chybovat, prohrávat a žít s vlastní nedokonalostí. Vždy někdo vedle nás bude mít větší glanc, vyšší IQ a větší úspěch než my. Buď se toho budeme bát a věčně se tím trápit, nebo se to pokusíme, jako v případech jiných fobií, pořádně prozkoumat. A jakmile se neznámé změní na důvěrně známé, strach se rozplyne.

Možná jste slyšeli o FuckUp Nights, večerech, kde zdánlivě úspěšní, slavní a bohatí vypravují svůj příběh bez filtrů, bez ozdob, tak, jak to bylo doopravdy. Zamyšlení našich „hostů“, kteří na FuckUp Nights v minulosti sami vystoupili, potvrzují, že neúspěch je vždy předpokladem (prchavého) úspěchu a schopnost vyrovnat se s prohrami stojí v základu (dočasných) životních výher.

Neprobádané moře nezdarů jsme se rozhodli vědecky prozkoumat poprvé v zimním semestru roku 2021, kdy jsme společně na Fakultě informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové otevřeli kurz Věda o selhání. Vzali jsme si k srdci slova držitele Nobelovy ceny za fyziku Richarda Feynmana: „Pokud chcete neprobádanou oblast skutečně zvládnout, tak ji vyučujte.“ Pokusy na živých studentech nám potvrdily, že stále tabuizované téma neúspěchu si zaslouží více než tabule a projektory učeben. Se strachem z neúspěchu bojujeme všichni a pro všechny je určena i tato knížka. Pokusili jsme se odborné studie mnoha autorů mnoha oborů seždímat do lehce stravitelného předkrmu, který vás příjemně naladí na „hru na úspěch“ tam venku ve světě.

Tato knížka si klade za cíl dodat vám odvalu a nadšení – slovy Jiřího Suchého – „lehce s životem se prát“. Bez mindráků, beze strachu z neúspěchu, s elánem a úsměvem. A že nebudete nikdy sto-procentně spokojeni? To by bylo úplně nejlepší. Jak řekl Vlastimil Brodský: „Když člověk začne sám se sebou být spokojen, tak je to začátek retardace.“ My atichyologové (z řeckého ATICHYOLOGIE – věda o selhání) si retardování rozhodně ještě nepřipadáme.

P.S. Atichyologie má navíc oproti jiným vědním oborům velikou výhodu. Když napíšete knížku o selhání, kterou čtenáři přijmou pozitivně, bude to možné považovat za úspěch. A pokud by čirou náhodou nastala opačná možnost, vždycky můžeme tvrdit, že neúspěch byl plánovaný a měl jen ilustrovat naše odhodlání jít s kůží na trh. Když si osvojíte tenhle přístup, už nikdy neprohrájet!

Tomáš Studeník & Josef Hynek

Úspěch

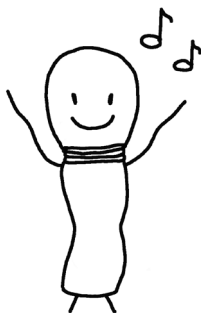
„Boj je otcem a vládcem všeho.“

— Herakleitos

Hledáte instantní recept na úspěch? To já také. Už pětáctýřicet let. Pokaždé když na mě v mobilu vyskočí Elon Musk, chci úspěch také. A hned. Když si představím sebe v budoucnosti konečně jako úspěšného člověka, tak se mi v mysli rozprostře série fotografií. Privátní film, který můj úspěch poeticky dokumentuje: rozdovádění po žhavém sexu opouštíme se ženou v elektrickém kabrioletu naši biodynamickou vinici a levandulovými poli francouzské Provence uháníme za našimi dětmi na charitativní hudební soirée pro sirotky, které pořádáme v bělostné vile porostlé vistárií na poloostrově Saint-Jean-Cap-Ferrat na Azurovém pobřeží. Cikády, pinie, sluneční brýle a vlasy vlající v mořském větru...

Je s podivem, že si dokážeme úspěch detailně představit, aniž bychom mu hlouběji rozuměli. Není pro nás těžké se zasnít a dát si roli „mé úspěšné já v budoucnosti“. Víme přesně, jak, kde, kdy a s kým bychom rádi úspěch vychutnávali. Věděl to i kamarád Forresta Gumpu Bubba, když snil o tom, jak bude jednou chytat krevety. Pro něko-ho to může být kouření kubánských doutníků na jachtě v Karibiku, pro druhého sbírání hub na Šumavě a pro jiného vystoupení s kapelou v Carnegie Hall. Všichni máme sny o tom, kde bychom mohli být. Představme si, že dneškem začíná film „Můj úspěšný život“.

V prvním záběru filmu vás divák vidí, jak čtete tyhle řádky. Začne se nudit, a tak jej přetočí až na konec, kde už Kvildou nesete plný košík praváků nebo předvádíte neskutečné kytarové rify v Carnegie Hall. A kde je zbytek filmu? Celá vaše cesta od téhle knížky k vysněnému triumfu? Je pozoruhodné, že střední část filmu, kde ještě úspěšní nejsme, kde úspěch teprve kvasí, si představit neumíme. A možná ani nechceme.

Toužíme po úspěchu, který se dostaví okamžitě. Nechceme čekat. Schválně, ve filmu o vaše úspěšném já, kolik vám v něm je let? Tipuji, že jste v něm stejně staří jako dnes, možná o pár let starší. Určitě nekoncertujete jako stoleté mumie. Záhy tak narážíme na nepříjemnou pravdu. Pokud je nám na konci filmu skoro stejně jako na jeho začátku, tak uprostřed filmu nic být ani nemůže. Když vyloučíme zázrak, akcelerátor, který by nám představu o vlastním úspěchu zhmotnil lusknutím prstů, tak film má jen začátek a konec. Chybějící část děje má své důvody.

Zaprvé, nemáme rádi nepříjemné zprávy. Neochotně si uvědomujeme, že svá očekávání nejsme schopni naplnit mávnutím čarovného proutku. Naše racionální já začne představu úspěchu nekompromisně nahlodávat. Kolik peněz budu muset vydělat, než si

budu moci dovolit tu jachtu? Jde to na leasing? Kolik stojí kotvení v maríně na Bahamách? A pojištění? To nemůžu v dohledné době utáhnout, ještě splácím hypotéku. A co rodiče v Benešově, vezmu je s sebou? Zvyknou si na bílý toastový chleba v Nassau? Jak vidět, o snech se moc přemýšlet nevyplácí.

Druhým důvodem, proč si chybějící prostředek filmu o svém úspěšném já nepřipouštíme, je jeho brutalita. Tušíme, že bychom v něm museli trpět. Rvát se. Padat na hubu. Prohrávat. Pot a slzy. Odmalička nám všichni kolem vštěpují do hlavy, že nic není zadarmo: „Když nebudeš poctivě každý den hodinu cvičit na klavír, tak ani za deset let ten Bugatti Step stejně nedáš.“ Celý život bojujeme o něco či za něco. Bojujeme s něčím nebo proti někomu. Bojujeme s matematikou, veřejným vystupováním, s chřipkou. Bojujeme proti nespravedlnosti a tyranům. Bojujeme za svobodu. A nejsmutnější zpráva? Jak zpívá ABBA, vítěz bere vše.

Úspěch si žádá čas. Úspěch nepřichází přes noc. K úspěchu není možné se uspěchat. Úspěšní jsou ti, kteří naplnili očekávání. Očekávání rodičů, kolegů, kamarádů. Nebo očekávání, které si do hlavy vzali sami. Všichni známe novoroční předsevzetí, že? Očekávání se naplňují a naplnění je proces, který vždy nějakou dobu trvá. A čím déle trvá, tím větší úspěch zvěstuje. Pokud vyhraje v loterii, tak miliony, které nám spadnou do klína, úspěch neznačí. K jejich získání jsme nevyvalovali žádné úsilí, nijak jsme si je nezasloužili. Měli jsme jen štěstí. A bez práce nejsou koláče.

Úspěch je tím větší, čím těžší jej bylo dosáhnout. Pokud se stane milionářem dítě z milionářské rodiny, jeho úspěch to degraduje. Stříbrná lžička, jak říkají Britové, úspěchu nepřidá. Pečení holuby z nebe do huby přece nepadají. Nejryzejším druhem úspěchu je americký sen. Přišel, tvrdě makal, zvítězil. Díky internetu a sociálním sítím je tento scénář dominantní představou úspěchu na celém světě.

Úspěch technologických miliardářů zastínil geniální vědce, umělce a především všechny šťastné lidi, kteří žijí své životy analogově, nenápadně, v ústranní.

Jednu z nejtěžších cest k úspěchu měla držitelka dvou Nobelových cen Marie Curie-Sklodovská. V Polsku, kde se v roce 1867 narodila, nebylo ženám umožněno studovat na vysokých školách. Emigrovala do Paříže a odpromovala na Sorbonně. Tam poznala svého muže Pierra a bez finančních prostředků se vrhli do výzkumu radioaktivity. Kolegové jim nevěřili, že radium existuje, a tak jediná cesta, jak je přesvědčit, bylo radium izolovat a třísknout s ním na stůl před očima nevěřících. Marie s Pierrem si zařídili laboratoř v kůlně, kde se nepotilo a nevětralo. Sami vlastníma rukama čtyři roky zadarmo nosili tuny radioaktivní rudy – jáchymovského smolince. Marie jej dnem a nocí vařila za stálého míchání v hrnci, aby izolovala pouhou desetinu gramu čistého radia. Roku 1903 dostala, spolu s manželem, jako první žena vůbec Nobelovu cenu za fyziku. Pierre Curie ale za tři roky umírá a Marie sama vychovává dvě děti. I tak se jí podaří roku 1911 získat další Nobelovu cenu, tentokrát za chemii. Stala se tak jediným člověkem, který dokázal získat dvě Nobelovy ceny v různých disciplínách.

Úspěch je tím hodnotnější, jak jsem podotkl, čím více si dává načas. Kultovní sci-fi *Blade Runner* režiséra Ridleyho Scotta z roku 1982 byl naprostý propadák. Při produkčních nákladech dvaceti osmi milionů dolarů jich v prvním roce vydělal nazpět jen dvacet šest. Teprve domácí video mu v nadcházejících desetiletích zajistilo kultovní status jednoho z nejlepších sci-fi všech dob.

„Má-li film úspěch, je to byznys. Nemá-li úspěch, je to umění...“

— Carlo Ponti, italský filmový producent (1912–2007)

Úspěch je příběh. Je to homérský epos, cesta hrdiny, který zažívá tisíce strastí a překonává tisíce překážek. Včetně pádu na absolutní dno. Ale nevzdává se, i kdyby měl umřít. Náhoda, štěstěna, nadpřirozené síly (často víly) mu pomohou na nohy. A nakonec dosáhne svého cíle, vítězství a úspěchu. Odysseus musel přelstít Kyklopa. Karakulka přežít spolu s babičkou v útrokách mlsného vlka. Lukemu Skywalkerovi zase usekl ruku jeho vlastní tatínek. Cestu úspěchu si tak můžeme představit jako hrbolatou křivku ve tvaru písmene V, kdy vše se nejprve hroutí, aby se vzápětí vyšvihlo do nadoblačných výšin.

Úspěch, stejně jako hrdinské eposy, se nejlépe vychutnává zpětně, z vyprávění. Jen se podívejte na regály knihkupectví napěchované bestsellery o životních peripetiích známých „úspěšných“ osobností. Čím vším si musely projít! Chudoba, zneužívání, alkoholismus, deprese, to vše koření jejich veleúspěšné životy a dodává jim ten neodolatelný šmak. Jak se pak mají cítit všichni, kdo podobnými strastmi neprošli a prožili harmonické dětství s plnou ledničkou na pražských Vinohradech?

Na počátku bylo slovo

Úspěch je nejpůsobivější, když se o něm mluví. Co vlastně slovo úspěch znamená a jak se objevilo v našich luzích a hájích? Úspěchaný způsob našich životů svádí k myšlence, že slovo úspěch se váže k něčemu či někomu úspěchanému. Dle výkladu bohemisty Miloslava Vondráčka je třeba se odrazit od sloves u-spět, pro-spět, při-spět, spět ve smyslu postupu k nějakému cíli a případného dosažení tohoto cíle. Tím se stává srozumitelným i dnešní výklad slova, jak jej všeobecně chápeme – jako splnění cíle nebo naplnění očekávání.

Na slově úspěch je pozoruhodné, že se v češtině objevilo až velmi pozdě. První doklad o něm pochází teprve z 19. století. Obrozenci nutně potřebovali doplnit slovní zásobu češtiny a za tímto účelem

brali, kde mohli. V souvislosti se slovem úspěch se předpokládá jeho převzetí z jihoslovanských jazyků nebo ruštiny. Základ slova je ovšem prastarý a tomu odpovídá i jeho rozšíření. Spojitost lze najít se staroanglickým slovem *spowan* (prospívat), starohornoněmeckým *spuon* (dařit se) nebo latinským *sperare* (doufat), potažmo i *prosperus* (zdravý, šťastný). Vše vychází z indoevropského základu *spe-* neboli prospívat, dobře růst. A jsme zpátky u naplňování očekávání.

Jelikož nás překvapilo, že slovo úspěch se v naší mateřtině objevilo až před necelými dvěma stoletími, museli jsme si nutně položit otázku, jak to bylo předtím. Úspěchy přece museli zažívat i naši пра- předci dávno před Národním obrozením. O úspěchu museli hovořit případně i psát. Jak si bez slova úspěch poradili?

Znovu jsme poprosili o konzultaci zkušeného bohemistu, který nás poučil, že se v minulosti používala jako náhrada slova významově specifictější (vítězství) nebo naopak obecnější (dobro). Bylo běžné přát dobro, i když v trochu jiném významu než dnes. Slovu úspěch bylo nejbližší zřejmě slovo prospěch (s variantami ten prospěš, ta prospěcha), i když také v mírně jiném významu než dnes. V Krameriově *Všeobecné kronice světa* z roku 1820 můžeme najít například větu „Strabo a Ptolomeus popisovali zemi a zvláště Ptolomeus

v matematice veliký prospěch učinil.“ Ve *Snáři* Václava Hájka z Libočan z roku 1581 nacházíme ještě zřetelnější příklad použití slova prospěch, které bychom dnes jistě přeložili jako úspěch: „Píti neb jísti chce-li se komu ve snách bez přirozené příčiny; ten bude prospěch míti v svém předsevzetí, a zvláště jest-li lačen.“

Ani v moderních překladech Bible nenalezneme příliš výskytů slova úspěch. O to zajímavější je se na těch pár podívat a porovnat je s původními výrazy v předobrozeneckém výtisku. Zatímco v soudobé češtině můžeme například číst „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, který tě učí úspěchu a vede tě po cestě, po níž bys jít měl“ (Izaiáš 48:17), ve staročeštině nacházíme sousloví „vyučující tě prospěšným věcem“. Nebo „Vyslal své posly do Egypta žádat o koně a o veliké vojsko. Ale copak uspěje?“ (Ezechiel 17:15) je v původním textu „zdaliž se mu dobře povede“. A konečně úspěch ve větě „Juda pomalu, ale jistě postupuje stále dál a má stále častější úspěchy“ (2. Makabejská 8:8) je ve starém vydání popsán slovy „a že se mu častěji věci šťastně vedou“.

Naši předkové si poradili i bez slova, které je pro nás dnes zásadní. Na druhé straně se obávám, a historická literatura mi dává za pravdu, že ne všichni snášeli úspěchy druhých s větší pokorou a tolerancí, než je tomu dnes. Jazyk se vyvíjí, člověk se rozvíjí, ale některé věci, které máme hluboko pod kůží, se mění jen velmi pomalu. Ale opusťme lexikologický exkurz a vraťme se k honbě za podstatou úspěchu.

Nenechme se opít iluzí, že věci jsou tak, jak vypadají. Slavný belgický impresionista René Magritte svým obrazem dýmky, pod kterou je nápis „Toto není dýmka“, poukazuje na rozdíl mezi skutečností a její interpretací. Pokud se podíváte zblízka, dýmku na obraze opravdu nenajdete. Jsou tam jen štětcem nanesené pigmenty různých barev. Dýmka není totožná se svým obrazem ani fotkou. Je to věc, co se dá napěchovat tabákem. Pomůcka, která dokáže zpříjemnit

chvíle u krbu při četbě Klostermanna. Filozofové dokonce staletí bádají nad tím, jestli lze dýmku vůbec někdy poznat. Jak víme, jaká je dýmka doopravdy? Vždyť veškeré poznatky o ní se nám do mozku dostávají jen přes naše smysly – oči, sluch, čich a hmat. Když dýmku vidíme, tak fotony ze slunce nebo jiného světelného zdroje se od dýmky odrážejí, pronikají nám do oka a dopadají na tyčinky na sítnici. Tam odstartují sérii chemických reakcí, jejímž výsledkem jsou vzrušené neurony, které nedočkavě přenesou impulzy do týlního laloku našeho mozku, kde se zázračně zhmotní a do našeho proudu vědomí usadí obraz dýmky.

Docent Jirků, bývalý vedoucí katedry logiky na Karlově univerzitě, dýmku dle vlastních slov používal jako berličku při cizojazyčných setkáních. Kdykoli mu někdo položil otázku v jazyce, který dobře neovládal, tak přivřel oči a pomalu zabafal z dýmky, aby měl čas gramaticky správně poskládat odpověď. Jeho protějšek to považoval za známku jeho neobvyklé hloubavosti a inteligence.

Stejně tak jako obraz dýmky není dýmku, tak vyprávění o úspěšných lidech, jejich fotky, příspěvky na sociálních sítích, knihy nebo filmy nejsou jejich úspěchem. Úspěch není ani příběh, cesta či boj. To jsou jen metafory, zjednodušující schémata, která nám úspěch pomáhají, ale někdy i brání pevně uchopit. Úspěch je pojem kluzký jako kapr. Jsou úspěchem peníze? Žádané tělo? Společenský status? Spokojený život? Na tyto otázky si posvítíme v následujících kapitolách.

Boj s druhými

Odmalička se pereme. Se sourozenci o prso. Bojujeme za spravedlnost, proti příkoří menší hromádky bonbonů. Naše jednička ve škole znamená tlak na bratra, který si biflování nezamíloval. Zvyšuje přes na ostatní spolužáky tím, že zvyšuje průměrný prospěch celé třídy, oproti kterému učitel rozděluje známky, na obě strany stejnou

měrou. Později v práci usilujeme o kariérní postup na úkor kolegů, co si zapomněli nabrousit lokty. Firma bojuje s konkurencí o místo na trhu. Bojujeme s finančákem, sociálkou, soudy. Bojujeme s hloupostí a nepřejícností. Zápasíme s nadváhou. Každý den nový boj, nová válka.

Jsme úspěšní, když z těch zápolení vyjdeme s vavříny na hlavě? Výhra jen zvyšuje očekávání těch kolem vás. Dostal jsi jedničku? Perfektní, teď už od tebe nic jiného než jedničky nečekáme. Přijali tvou dceru na medicínu? A kdy bude mít promoci? Povýšili tě? Do roka a do dne tam tomu šéfuješ. Podařilo se ti napsat divadelní hru? Tak to určitě budou hrát v Národním!

Boj se sebou samým

Nejvíce bojujeme sami se sebou. Nemusím chodit daleko. Psaní těchto řádků je boj. Sedím na prosluněné terase ve slovinském Piranu a místo mořských radovánek na růžovém nafukovacím plameňáku ťukám písmenka do klávesnice. Ekonomové tomu říkají náklady obětované příležitosti. Obětuji chvíle v plážovém baru ve víře, že psaní mi přinese více než lenošení s gin tonicem. Nebo aspoň větší počet gin toniců v budoucnosti, v mém snu na Azurovém pobřeží.

Jak ale posoudíme, jestli výsledný zisk stál za to? Jestli všechno, co jsme si museli odpírat, nám přineslo dostatečně šťavnaté ovoce?

Když divoké mejdany vyměníte za studium teorie relativity, budete úspěšnější? Co vám vynesou měsíce ve fitku, které jste mohli strávit s přáteli či rodinou? Všimněte si výrazů, které pro takové mentální počty používáme: zisk, vyplatit, vynést. Nevědomky vsazujeme svá životní rozhodnutí do finančních rovnic s očekáváním co nejvyššího investičního výnosu, co nejrychlejšího přiblížení představě svého budoucího úspěšného já. Návratnost investic je pojem, který nás pohlcuje nejen ve sféře podnikání.

Obětujeme chvíle s vlastními dětmi za zírání na jiné děti, jak na instagramu tropí hlouposti. Pokud byste vychovávali potomky investiční metodou s očekáváním finanční návratnosti vší péče, kterou jim věnujete, a v den jejich osmnáctých narozenin od nich žádali vrátit všechny vložené finanční prostředky (ideálně i s úroky), budete za nelidská monstra.

Během života se nám to komplikuje ještě více. Představa našeho budoucího úspěšného já, jachtaře v Karibiku, houbaře na Šumavě nebo rockové hvězdy v Americe, se během let mění. Ne nutně každý rok, ale minimálně po dekadách. Samozřejmě nepočítáme dětství a dospívání, kdy chceme nesmysly. Ani nebereme v potaz poslední stádium stárí, kdy už nedokážeme žít plnohodnotný život a jsme odkázáni na kapačky, medikaci a řádové sestry. Mezi dvacátým a osmdesátým rokem života se nám nabízí příležitost se šestkrát zasnít a přemalovat představu o svém budoucím úspěšném já. Ve dvaceti chcete být rockovou hvězdou, ve třiceti klidně jachtařem a ve čtyřiceti houbařem. Jaký smysl má počítat návratnost investice, když se změní projektový záměr? Obětujeme hodně cíli, který se po čase rozplyne. A začneme obětovat jiné příležitosti dalšímu cíli, který po deseti letech také ztratí přitažlivost. O úspěchu nelze mluvit jazykem finančních spekulantů.

Co znamená uspět?

Když do googlu zadáte „nejúspěšnější Češi“, jako první na vás vyskočí žebříček sta nejbohatších Čechů (ačkoli nejbohatší je Česka) časopisu *Forbes*. Úspěch rádi měříme, kvantifikujeme. Bez metru není úspěchu. Jak poznáme úspěšnou podnikatelku? Podle výše bankovního konta. Jak se pozná úspěšný umělec? Podle počtu obrazů v prestižních galeriích či výše částky, za kterou se obraz vydražil. Úspěšný sportovec? Podle počtu medailí. Vědec? Počet citací v prestižních časopisech. A tak bychom mohli pokračovat.

Úspěch nespočítaný jako by neexistoval. Nedokážeme jej uchopit exaktně, a neumíme jej tak porovnat s úspěchem či neúspěchem druhých. Jak kvantifikovat úsměv dítěte, který vám dopřeje při společných chvílích? Samozřejmě si můžete dělat čárku za každý úšklebek a jeho intenzitu promítnout na exaktní škálu od jedné do deseti a následně konfrontovat váš úspěch s úspěchem ostatních rodičů. Jak změřit lásku, které se vám dostává od partnera? Jak kvantifikovat radost z dobře vyklopené bábovky či akorát propečeného medium-rare steaku?

Hodnotit úspěch rodičů při výchově dítěte je v podstatě nemožné. Dospívání sice poskytuje dostatek milníků, které fázují očekávání směrem k dětem, ale vše se může kdykoli zvrtnout: Už zvedá hlavičku! Už sám chodí! Už mluví! Má maturitu! A jejda, otěhotněla! Rodič se nemůže ubránit nátlaku na své potomky, vždy jim na bedérka naloží svá očekávání, své frustrace a nenaplněné ambice. Naše selhání či úspěch při výchově potomků není nikdy jednoznačný. Často se ukáže, že život, který jsme dětem naplánovali, je pro ně za trest. Můžeme to vidět hned, nebo po letech.

Co kariéra? Jak vypadá úspěch v práci? Šplhání po organizační pyramidě až na vrchol? Od nádeníka ředitelem vcukuletu? Tradiční kariérní postup, jaký jsme znali z minulého století, kdy po škole